

növekedés nem jelentette egyszersmind az értékbeli gyarapodást is, sőt nem jelentette a magyar színi bírálat nemes hagyományainak megőrzését és továbbfejlesztését sem. Magasan kiemelkedik a színi kritikuskok megnövekedett táborából a nagy műveltségű s finom ízlésű Beöthy Zsolt. Kritikái a társadalmi dráma s Paulay nagy társalgási színészegyüttesének virágkorához fűződnek. Feladatát a műfaj nemes hagyományai szellemében a közönség ízlésének művelésében, biztosabb szempontokhoz juttatásában, ismereteinek gyarapításában látja.

Nem egyes darabokról és szerepekről ír, hanem „színműírókról és színészekről!” Vezető szempontja a lélektani elemzés. Inkább a drámák méltatásában kiváló; a színészi ábrázolásokra nézve, bár élénk színpadi érzéke volt, nem eléggé elképzeltetők leírásai. Bírálatainak hatását Mikszáth Kálmán azzal jellemzi, hogy „meghonosította nálunk azt a divatot, hogy a szindarabokról szóló kritikákat a közönség elolvassa.” Mellette legkiválóbb színi kritikusa a kornak Péterfy Jenő, ki azonban szintén hamarosan búcsút mondott a színi bírálatnak. Az ő kritikái is, melyeket nagy irodalmi műveltség, mélyen járó gondolkodás, ideges beleérzés s az előadásnak szellemes élénksége jellemez, legnagyobb részben a társadalmi dráma termékeihez fűződnek, melyekre ő is idegenkedéssel tekintett. Szívesebben mélyedt el egypár klasszikus dráma elemzésébe, de színi kritikus működését maga is csak epizódnak tekintette munkásságában. Kortársaik közül csaknem két nemzedékre kiterjedő színkritikusi munkásságot fejtett ki Alexander Bernát s Ambrus Zoltán. Alexander Bernát első sorban megbízható képet igyekezett nyújtani a bírált darabról s előadásáról. Könnyed, szellemes formában írt bírálati, melyek Alfa álnév alatt jelentek meg, jó szolgálatot tettek a közönség ízlésének fejlesztésére. Alexander nemcsak képzett és mélyreható dramaturg volt, ki egy szép könyvben fejtegette Shakespeare Hamletjét, hanem éles szemű megfigyelője volt a színészi ábrázolásnak is, ki tudományosan is foglal-

kozott a színészlélektani kérdésekkel. Ambrus Zoltán maga abban jelöli meg immár csaknem félszázadra terjedő színi kritikus működésének célját, hogy „az igazi művészet és a jóízlés” kultuszát igyekezett vele szolgálni. Méltó utóda Gyulai Pálnak abban, hogy gyakran szembehelyezkedik a közvéleménnyel s leálcázza a hamis nagyságokat. Különösen külföldi szindarabok kritikái elemzésében kiváló; legértékesebbek a XIX. századi francia drámákról szóló bírálati. Széleskörű műveltség, finom ízlés, biztos ítélet s a forma művészete tünteti ki bírálatait. Kár, hogy kötetekbe gyűjtött bírálatából elhagyta a színészek játékára vonatkozó részeket. Alexander és Ambrus mellett kortársaik sorából finom ízlés, nagy műveltség és szabatos elemzés tünteti ki Szűry Dénes színi kritikáit, melyek a Nemzeti Színház darabjait ismertették. Kiváló színi kritikus volt, az 1890-es években, Mihályi József, nagytudású és szigorú megítélője úgy a darabok becsének, mint az előadók ábrázolóképeségének. Korunk színi kritikusai közül kiemelkedett a csak nemrég elhalt Harsányi Kálmán, ki a régiekhez hasonlóan a fősúlyt nem a dráma elemzésére, hanem a színész játékának méltatására vette. A költő és színész munkájának viszonyát azzal a képpel szerette éreztetni, hogy a dráma aranyának ötvöző féme a színész alakítása s a kettő adja az ötvözetet: a színi előadást. Az erkölcsi eszménynek s a magyar léleknek nagy megbecsülése hatja át bírálatait. Messzire vezetne, ma is élő és működő kritikusainknak is egyenként való méltatása. Ehhez hiányzik a kellő időbeli távolság is. Legyen elég közülük az érdemesebb munkásságra visszatekintőknek egyszerű felsorolása: Szász Károly, Voinovich Géza, Sebestyén Károly, Schöpflin Aladár, Salgó Ernő, Porzolt Kálmán, Gergely István, Rajna Ferenc, Miklós Jenő, Gáspár Jenő, Kállay Miklós, Galamb Sándor, Rédey Tivadar, Kárpáti Aurél, Püskösti Andor, Vajthó László s mások. Figyelmet érdemelnek a Magy. Tudományos Akadémia drámai pályázatairól szóló jelentések s a Vojnits-jutalomról írt beszámolók. Ez utóbbiak évről-évre kritikái